

ceptoris apud consiliarium curiae obtinuit. Aliquot annis sic transactis, amicitia erga *du Verger* illectus petuit Baionam, ibi primarius collegii recens creati factus est, et per octo annos multam dedit operam theologiae una cum amico, juxta principia a communi magistro accepta. Lovanii lauream doctoratus anno 1619 accepit, et anno 1630 factus est professor regius Scripturæ sacræ. Anno 1636 episcopus Ypresiensis consecratus, post biennium, peste correptus, in civitate episcopal, annis quinquaginta tribus natus, obiit. Per viginti et duos annos insudaverat ut ingens componeret opus, cui nomen *Augustinus*, in defensionem doctrinæ S. Aug. prout eam a Jacobo Janson didicerat, id est, in gratiam errorum Baii.

Morti proximus, scripsit testamentum, in quo profidens se usque ad lectum mortis Ecclesiæ Romanæ obedientem esse, librum suum judicio sanctæ Sedis Apostolicæ subjicit.

Liber typis mandatus prodiit Lovanii anno 1640, cum offensione catholicorum non modica. Urbanus VIII eum statim proscrispsit in bulla *In eminenti*, contra errores Baii edita.

Cum nihilominus nonnulli baccalaurei tuerentur etiam publice theses ex *Augustino* de promptas, Facultas Parisiensis, promovente doctore *Cornet*, syndico, quinque extraxit propositiones quas episcopis Gallicanis, comitia generalia tunc celebrantibus, anno 1650, praesentavit notandas: episcopi, numero quinque et octoginta, rem sanctæ Sedi detulerunt epistola communi, postulantes ut quinque Propositiones singulatim damnarentur. Undecim alii episcopi in oppositum scripserunt, et doctorem Ludovicum de *Saint-Amour* causam ipsorum defensurum Romam miserunt. Innocentius X, litteris episcoporum die 12 aprilis 1651 receptis, instituit congregationem ex quinque cardinalibus et tredecim consultoribus conflatam, quæ Propositiones delatas longo et ponderoso examine sub omni respectu perpendit, auditis pari facilitate et accusantibus et defendantibus: tandem Innocen-

tius X, bulla *Cum occasione*, diei 31 maii anni 1653, quinque sequentes damnavit Propositiones:

« I^a. Aliqua Dei præcepta hominibus justis, volentibus et cōnanticibus, secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia qua possibilia fiant, » declaratur temeraria, impia, blasphema, anathemata damnata et hæretica.

« II^a. Interiori gratiæ, in statu naturæ lapsæ, nonquam resistitur, » declaratur hæretica, et ut talis damnatur.

« III^a. Ad merendum, et demerendum, in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione, » declaratur hæretica, et ut talis damnatur.

« IV^a. Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, et in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam tamē esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare, » declaratur falsa et hæretica, et ut talis damnatur.

« V^a. Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus hominibus mortuum esse aut sanguinem fudisse, » declaratur falsa, temeraria, scandalosa, et intellecta eo sensu quod *Christus pro salute duxit prædestinat* orum mortuus sit, impia, blasphema, contumeliosa, divinæ pietati derogans et hæretica, et ut talis damnatur.

Hæc Constitutio ad omnes episcopos catholici orbis directa, ubique cum debita reverentia recepta est, præsertim in Gallia. Jansenii defensores fatebantur quinque Propositiones recte esse damnatas, at contendebant eas non inveniri in opere dicto *Augustinus*, aut in sensu auctoris non fuisse reprobatas; hinc famosa distinctio juris et facti.

Innocentius X, de hac distinctione novis episcoporum litteris diei 28 martii anni 1654 admonitus, declaravit die 19 septembri ejusdem anni, brevi ad episcopos Galliæ comitia tunc celebrantes directo, quinque Propositiones esse Jansenii et in sensu Jansenii a sancta Sede fuisse damnatas.

Nihilominus nonnulli iterum argutiebant, contendentes vel quinque Propositiones in libro Jansenii non reperiri, vel in sensu ab auctore intento non fuisse damnatas : episcopi pro comitiis generalibus adunati scripsierunt, die 2 septembris anni 1656, ad Alexandrum VII, eum rogantes ut finem hujusmodi dissensionibus supra auctoritate imponeret. Clarissimus ille Pontifex edidit bullam *Ad sacram*, die 16 octobris ejusdem anni, qua Constitutionem decessoris sui confirmabat, atque declarabat quinque Propositiones ex libro Cornelii Jansenii fuisse depromptas, et in sensu ab auctore intento damnatas. Recepto Pontificali hoc decreto, clerus Gallicanus, in comitiis adunatus, statuit ut illud ad episcopos absentes mitteretur, cum sequenti forma subscriptionis, pro servanda unitate et præcavendis omnibus subterfugiis :

« Je me soumets sincèrement à la Constitution du pape Innocent X, du 31 mai 1653, selon son véritable sens, qui a été déterminé par la Constitution de notre saint Père le Pape Alexandre VII, du 16 octobre 1656. » Je reconnais que je suis obligé en conscience d'obéir à ces Constitutions, et je condamne de cœur et de bouche la doctrine des cinq Propositions de Cornélius Jansénius, contenues dans son livre intitulé *Augustinus*, que ces deux Papes et les Évêques ont condamnées ; laquelle doctrine n'est point celle de saint Augustin, que Jansénius a mal expliquée, contre le vrai sens de ce saint docteur. »

Plurimi huic Formulario subscribere noluerunt, dicentes episcopos non habere jus regulam fidei sic statuendi. Alexander VII novam edidit Constitutionem, die 15 februarii anni 1665, per verba *Regiminis Apostolici* incipientem, qua præcipiebat omnibus subscribere sequenti Formulario : « Ego N. Constitutioni Apostolicæ Innocentii X, datae die 31 maii 1653 et Constitutioni Alexandri VII, datae die 16 octobris 1656, summorum Pontificum, me subjicio, et quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen *Augustinus*, excerp-tas, et in sensu ab eodem auctore intento, prout illas

» per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit,
» sincero animo rejicio, ac damno et ita juro : sic me
» Deus adjuvet et haec sancta Dei Evangelia. »

Jansenii defensores ad distinctionem juris et facti, a doctore Arnould excogitatam, adhuc recurrerunt, dicentes Ecclesiam esse infallibilem in quæstione juris, non vero in quæstione facti : unde mandatum subscribendi Formulario obligabat quoad jus, id est, quinque Propositiones juste fuisse condemnatas, non autem quoad factum, id est, dictas Propositiones esse Jansenii, vel in sensu a Jansenio intento fuisse reprobatas.

Cum tamen subscriptio ab ipsis auctoritate Pontificis et legis exigeretur, in duas abiérunt sententias : alii rigidiiores aestimabant distinctionem juris et facti exprimendam esse, ut tolleretur perjurium; alii vero molliores, opinabantur Formularium simpliciter subscribi posse, distinctione juris et facti in mente retenta.

Interea quatuor episcopi, *Pavillon* Aletensis, *Caulet* Apamiensis, *de Buzanval* Bellovacensis, et *Hénricus Arnould* Andegavensis, ab aliis episcopis Gallicanis recententes, mandatis publicis docuerunt distinctionem juris et facti necessario admittendam esse saltem tacite, et neminem teneri credere quinque Propositiones esse Jansenii, vel in sensu ab auctore intento fuisse damnatas, aut merito damnari potuisse. Inde magna dissensio in tota Gallia. Ludovicus XIV mandata episcoporum decreto Consilii Status suppressit, die 20 juli anni 1665, atque fortiter instituit apud Alexandrum VII ut, tribunali instituto, illos canonice judicandos procuraret, quod quidem Alexander paratus erat concedere quando morte fuit sublatus. Successor ejus, Clemens IX, propositiones pacis libenter audiit: tunc de negotio amice componendo actum est, et anno 1669 Clemens benevolentiam suam quatuor episcopis ea conditione reddidit ut novani præstarent subscriptionem, qua sine illa restrictione quinque Propositiones in sensu Jansenii damnarentur. Hæc reconciliatio dicta est *Pax Clementina*.

Novatores illam in patrocinium distinctionis juris et facti invocaverunt, dicentes quatuor episcopos cum restrictione circa factum subscriptissime, idque in actis verbalibus synodorum suorum consignasse. Hinc novus animorum aestus et in Gallia et in Belgio. Episcopi Belgæ aliquid addidere Formulario, ut omne effugium tutius præcluderetur distinctionis juris et facti defensoribus: Innocentius XII jussit, brevi diei 6 februarii anni 1694, ut nihil Formulario adderetur: unde Janseniani hujus regionis imo et Galliæ conclamarunt distinctionem juris et facti etiam a pontifice Romano tolerari. Pontifex, volens satisfacere episcopis hac de re conquerentibus, aliud dedit breve die 20 nov. 1696, quo declaravit se, præcedenti brevi, Constitutionibus predecessorum suorum minime derogasse, sed eas e contra confirmasse.

In posteriori loquebatur de *creditis Jansenianis*: hinc novus rumor, quasi confessus esset hæresim Jansenianam merum esse figmentum. Plurima successive publicata sunt opera in gratiam hujus causæ, et anno 1702 prodiit famosus Casus conscientiæ, seu libellus cui titulus: *Cas de conscience*, in quo quadraginta doctores, aperto nomine, respondent absolutionem sacramentalem negari non posse clero dicenti se condemnare quinque Propositiones quoad jus, sed quantum ad factum seu attributionem illarum libro Jansenii, existimare silentium religiosum sufficere.

Hæc decisio condemnata fuit a cardinali *de Noailles*, archiepiscopo Parisiensi, a Facultate theologica ejusdem civitatis et a Clemente XI, brevi diei 12 februarii anni 1703. Doctores alii post alios subscriptionem suam revocaverunt, excepto *Petitpied*, qui ex Facultate expulsus est. Nihilominus defensores silentii religiosi acriter disputerunt, et innumera in lucem ediderunt opera, quibus sententiam suam tueri conabantur.

Clemens XI, rogante rege Christianissimo, novam dedit Constitutionem *Vineam Domini sabaoth*, die 16 juliij 1705, qua cuncta novatorum effugia præcludere niteba-

tur et silentium religiosum condemnabat, jubens ut Formulario subscriberetur sine ulla distinctione, etiam pure interna.

Tunc novatores in ipsam Constitutionem debacchati sunt, et multa evomuerunt scripta quibus satagabant probare illam Pelagianismum redolere, fundamenta virtutum christianarum everttere, etc. Attamen episcopi Galliani eam solemniter acceptarunt, cæteris ubique ipsis suffragantibus; sicque res ab Ecclesia consummata est, et hæresis fautores paulatim evanuerunt, quamvis multi perseveraverint usque ad tempora nostra, schisma anni 1791 in Gallia produxerint, aut alimenta ei præstierint.

Summa doctrinæ Jansenii.

Præcipui errores Jansenii in quinque famosis Propositionibus supra citatis continentur, et ex uno principio, a schola Baii hausto, sponte fluunt. Principium istud hoc est, voluntatem humanam per peccatum Adami vitiatam sub duplice esse delectatione, una terrena quæ ad malum, et altera celesti quæ ad bonum sollicitat.

Duplex illa delectatio potest esse 1º indeliberata vel deliberata: prior advertentiam rationis et consensem voluntatis antecedit; posterior vero consensem voluntatis includit vel sequitur; 2º vietrix, quæ effectum obtinet, et victa, quæ effectum ad quem destinata est non consequitur.

Cum ambae delectationes sint oppositæ, mens utrius simul obtemperare non potest, sed fortiori necessario cedit, juxta hæc S. Augustini verba: *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est*. Si autem parva delectatio crescens, oppositam gradibus superet, voluntatis determinatio eo ipso mutatur. Unde voluntas sub duplice hac delectatione est velut statera quæ elevatur vel deprimitur, pro imminutis vel auctis ponderum viribus.

Contendit tamen Jansenius eam esse liberam, quia

necessitas ex majori delectatione proveniens non est absoluta, sed relativa ad præsentes circumstantias, et variabilis, prout variantur circumstantiae: sic, dominante delectatione terrena, homo bonum agere non potest, sed posset in aliis circumstantiis, et hoc sufficit, inquit Jansenius.

Ex fundamentali hoc principio quinque supradictæ Propositiones evidenter sequuntur, nempe 1º *Aliqua Dei præcepta hominibus justis sunt impossibilia*; nam justi quandoque, non obstantibus nonnullis voluntatis contibus, præcepta Dei transgrediuntur: atqui tunc dicendum est, juxta Jansenium, delectationem terrenam in eis dominari: ergo, secundum præsentes quas habent vires, hæc præcepta ipsis sunt impossibilia, et deest gratia qua possibilia fiant.

2º *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*; resistere enim gratiæ est illam privare effectu ad quem destinatur: atqui, præfato admisso principio, gratia nunquam privatur effectu ad quem destinatur; vel enim est superior cupiditate, et vinci non potest; vel inferior, et nihilominus effectum suum consequitur, id est, cupiditatem non vincit, quia ad eam vincendam non fuerat concessa: ergo, etc.

3º Hinc sequitur, *ad merendum aut demerendum non requiri libertatem a necessitate, solum vero sufficere libertatem a coactione*; nam, juxta Jansenii principium, non nisi ex invincibili delectatione, sive gratiæ, sive concupiscentiæ, homo bonum aut malum agit, et tamen meretur aut demeretur. Ergo.

4º Cum Jansenius asserat de fide esse gratiam interiorem necessitatem imponere et ei nunquam resisti, sequitur Semipelagianos, necessitatem gratiæ preventientis admittentes, in hoc fuisse hæreticos, quod dicerent ei resisti posse. Unde in hac propositione duplex est error facti, scilicet 1º Semipelagianos necessitatem gratiæ interioris et prævenientis ad singulos actus, etiam ad initium fidei, admisisse; et 2º in hoc fuisse hæreticos, quod arbitrarentur tali gratiæ resisti posse.

5º Supposito quod gratiæ nunquam resistatur, sequitur eos qui non salvantur gratias salutis non habere, alioquin salutem necessario consequerentur: ergo Christus pro ipsis non mortuus est: unde, per secundam conclusionem, sequitur illum pro solis electis mortuum esse, quo in sensu propositio est impia, *blasphema, contumeliosa, divinæ pietati derogans et heretica*. Ergo quinque Propositiones ex prædicto principio naturaliter fluunt.

ARTICULUS SEXTUS.

DE QUESNELLO.

Paschasius *Quesnel*, natus Parisiis anno 1634, presbyter Oratorii, adhuc junior, institutionis Parisiensis primus director creatus est: inter alia opera pietatem redolentia, composuit librum cui titulus: *Réflexions Morales sur le Nouveau Testament*, in parvo volumine in-12, quod breves tantum continebat annotationes in verba Salvatoris. Plures viri, doctrina, dignitate et pietate conspicui, huic operi benigne annuentes, suaserunt auctori ut quatuor Evangelia similiter explicaret; precibus eorum acquiescens, librum suum auctum de novo typis mandavit cum approbatione D. *Vialard*, episcopi Cata-launensis, qui tamen plures in eo fieri correctiones prius exegerat. Anno 1681, e Parisiis expulsus jussu D. *de Harlay*, archiepiscopi Parisiensis, tanquam jansenismi suspectus, secessit Aureliam, in domum Oratorii, ibique opus suum in cæteros Novi Testamenti libros complere tentavit. Anno 1684, cœtus generalis Oratorii, philosophiae Cartesii adversus, Formularium composuit, quo Jansenii doctrinam et quædam novæ philosophiae principia propugnare et docere interdicebat; Formularium illud jussit ab omnibus membris congregationis subscribi: P. *Quesnel* hanc subscriptionem recusavit, et congregationem deserens, adiit Antonium *Arnauld* Bruxelliam. Ibi opus suum in Novum Testamentum perfecit atque in lucem edidit anno 1694. D. *de Noailles*, successor D. *Via-*

lard in sede Catalaunensi, illud publico mandato approbavit et fidelibus sibi commissis commendavit. Eodem anno factus archiepiscopus Parisiensis et Cardinalis condemnavit opus inscriptum : *Exposition de la foi de l'Église, touchant la Grâce et la Prédestination*, ut errores Jansenii renovans. Anno 1698 prodiit opus dictum : *Problème ecclésiastique*, in quo ostendebatur doctrinam operis ab episcopo Catalaunensi approbati eamdem esse ac doctrinam operis ab archiepiscopo Parisiensi condemnati. Hinc magnus animorum conflictus, quo turbata est pax Clementina : ipsimet episcopi divisi sunt circa opus *Quesnel*, aliis illud damnantibus et aliis approbantibus. Clemens XI, qui anno 1708 idem opus jam damnaverat, precibus regis acquiescens et litem terminare volens, celebrem edidit Constitutionem *Unigenitus*, die 8 septembri 1713, qua centum et unam propositiones e libro *Quesnel* excerptas, cum respectivis censuris damnavit, prohibuitque sub poena excommunicationis ipso facto incurrendæ librum legere vel retinere. Cardinalis *de Noailles*, cum octo aliis episcopis, hanc Constitutionem acceptare noluit. Quatuor episcopi, scilicet *de la Broue* Mirapicinus, *Soanem* Sanitiensis, *Colbert* Montispessulanus, et *de Langle* Bononiensis, per actum coram notario exaratum, a Constitutione ad futurum concilium generale, anno 1717, appellarunt : eorum exemplo moti, pluriimi simplices presbyteri pariter appellarunt, atque novum creatum est scandalum. Tandem Cardinalis *de Noailles*, post multas disceptationes, Constitutioni subcripsit anno 1718. Existit historia famosæ hujus Constitutionis, auctore *Godau*, episcopo Vinciensi, 2 vol. in-12.

Præcipua errorum *Quesnel* capita sunt : 1º gratiae interiori nunquam resisti ; 2º non dari gratiam sufficientem, sed omnem gratiam esse efficacem ; 3º aliqua Dei mandata multis, etiam justis, esse impossibilia ; 4º omnia opera infidelium et peccatorum esse peccata ; 5º gratiam et justitiam primo homini fuisse debitam ; 6º non esse in Deo sinceram voluntatem omnes homines salvos fieri ; 7º Christum non mortuum esse pro omnibus ho-

minibus ; 8º opera sine charitate facta esse mala : unde, amissa charitate, simul amittuntur fides, spes, omnes virtutes, etc. Igitur errores Jansenii renovat et novos eis adjicit.

Notandum est Clementem XI prohibuisse, sub poena excommunicationis ipso facto incurrendæ, legere aut servare librum *Quesnel*, aliasve libros existentes aut exstituros, doctrinam ejus defendantes. Bulla *Unigenitus* omnem vim habet et auctoritatem cui omnes catholici parere tenentur.

PARS DOGMATICA.

DE DOCTRINA ECCLESIAE CIRCA GRATIAM.

In hac parte exponenda est fides catholica circa gratiam et vindicanda de erroribus supra relatis. Dicemus 1º de variis humanæ naturæ statibus relative ad gratiam ; 2º de natura gratiæ ; 3º de ejus necessitate ; 4º de variis ejus speciebus ; 5º de ejus effectibus, et 6º de prædestinatione et reprobatione : hanc igitur partem in sex capita dividimus.

CAPUT PRIMUM.

DE VARIIS NATURÆ HUMANÆ STATIBUS RELATIVE AD GRATIAM.

Nomine *status* intelligitur conditio hominis in ordine ad finem ultimum. Duplex distinguitur in genere, status termini et status viae.

Status termini est conditio mortuorum, et triplex est,